

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ
«ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ» κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΕΤΣΑ
Έντιμη Υπουργέ Παιδείας και Πολιτισμού, Εκλεκτοί
Προσκεκλημένοι, αγαπητοί συνάδελφοι

Αξιότιμοι Κυρίες και Κύριοι,

Με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση χαιρετίζω την παρούσα συγκέντρωση που γίνεται προς τιμή των συνταξιούχων εκπαιδευτικών ζώντων και τεθνεώτων της περιοχής Κυθρέας που περιλαμβάνει τα πλησιόχωρα χωριά της Κυθρέας με τη γειτονική Μια Μηλιά. Με την παρούσα τιμητική εκδήλωση εμείς οι σημερινοί αποτίουμε φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους παλιούς και νέους συνταξιούχους εκπαιδευτικούς που με την πολύχρονη εκπαιδευτική τους προσφορά έλαμψαν σαν αστέρες πρώτου μεγέθους στο ελληνικό κυπριακό εκπαιδευτικό στερέωμα και οι πρωτεργάτες τούτων άνοιξαν έστω μονοπάτια και τρίβους στην εκπαίδευση μας που με την πάροδο του χρόνου διευρύνθηκαν σε στράτες και δρόμους σε πλατείες και λεωφόρους. Χάρης σ' αυτούς ευτυχίσαμε, προς δόξα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, να φθάσουμε την κατάρτιση των δασκάλων με πανεπιστημιακή μόρφωση και στα σύγχρονα σχολικά κτίρια που θα τα ζήλευε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα.

Οι τιμώμενοι σήμερα συνταξιούχοι εκπαιδευτικοί συγκρίνονται με τους Τρεις Ιεράρχες Βασίλειο το Μέγα, Γρηγόριο το Θεολόγο, Ιωάννη το Χρυσόστομο και τους λοιπούς Άγιους Πατέρες της εκκλησίας μας που με τη ζωή και τη δράση τους, με

τα συγγράματα και τα κηρύγματά τους συνεδύασαν τη χριστιανική θεολογία με την ελληνική φιλοσοφία και απετέλεσαν την ελληνοχριστιανική παιδεία με την οποία γαλουχούνται μέχρι των ημερών μας τα όπου γης ελληνόπουλα.

Συγκρίνονται ακόμη οι απόμαχοι εκπαιδευτικοί μας με τους μεγάλους του γένους δασκάλους που στους φρικτούς καιρούς της καταθλιπτικής διακυβέρνησης των Τούρκων κατόρθωσαν να καλλιεργήσουν την Ελληνική ταυτότητα και το εθνικό φρόνημα και να αναδείξουν τους ήρωες της ελληνικής επανάστασης που μπόρεσαν να αποτινάξουν τον τουρκικό ζυγό ύστερα από 400 χρόνια βαρείας δουλείας. Έτσι και οι τιμώμενοι εκπαιδευτικοί μας ανέδειξαν τους μαχητές της ΕΟΚΑ που διέγραψαν τον επικό αγώνα του '55-'59 που χάρισε στην Κύπρο μας την ανεξαρτησία τους από τους Άγγλους. Η Κυθρέα η ξακουστή μας κωμόπολη, χάρη στους πλουτοπαραγωγικούς της πόρους, αναδείχθηκε σε πολιτεία πολυάνθρωπη και αποτέλεσε ένα από τα 9-12 βασίλεια που υπήρχαν στην Κύπρο μας στους Ελληνιστικούς χρόνους. Μα και οι κάτοικοι της εποχής της Τουρκοκρατίας ακολουθώντας την πολιτιστική παράδοση των προγόνων, όταν οι Τούρκοι στο β' ήμισυ του 18ου αιώνα επέτρεψαν την ίδρυση σχολείων έσπευσαν στη συγκρότηση τέτοιων αρχικά με ιδιωτική πρωτοβουλία και βραδύτερο

ίδρυσαν κοινοτικά που ήταν πιο οργανωμένα και πιο αποδοτικά.

Ο Ιερώνυμος Περισιτιάνης, στο σύγγραμμά του «Τα ελληνικά γράμματα στην Κύπρο επί Τουρκοκρατίας» γράφει ότι υπήρχε ιδιωτικό σχολείο στην Κυθρέα το 1856 στο οποίο διδάσκονταν τα κοινά γράμματα. Το 1860 ο ντόπιος Χ΄ Χριστόφορος (Χ΄ Χριστοφής) Χ΄ Πετρής ίδρυσε αλληλοδιδασκτική σχολή στην Κυθρέα. Το 1868 η εκκλησία του Αγίου Ανδρονίκου έκτισε με δικά της έξοδα στον περίβολο της το Αρρεναγωγείο Αγίου Ανδρονίκου Κυθρέας.

Πρώτος δάσκαλος που δίδαξε σε τούτο ήταν ο Μιχαήλ Χριστοφίδης, αδελφός του Χριστόδουλου Σεβέρη γενάρχη των σημερινών Σεβέρηδων της Λευκωσίας που κατάγονταν από την Κυθρέα. Ο Χριστοφίδης είχε φθάσει από το εξωτερικό και ανέλαβε να διδάξει στο νεοϊδρυθέν σχολείο. Από το 1873 ο Χριστοφίδης εβοηθείτο από το Χ΄ Γιώργη Παπαχαράλαμπος από τα Καμπιά που σπούδασε στη Θεολογική Σχολή των Ιεροσολύμων όπως και ο Χ΄ Πετρής. Άλλες σχολές στις οποίες μορφώνονταν οι δάσκαλοι της εποχής ήταν η Μεγάλη του γένους σχολή στην Κωνσταντινούπολη, η Πατμιάς Σχολή, η Σχολή της Σμύρνης και ύστερα η σχολή της Λευκωσίας που ίδρυσε ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός το 1912, το μετέπειτα Παγκύπριο Γυμνάσιο.

Στην ίδια εποχή περίπου που κτίστηκε το Αρρεναγωγείο Αγίου Ανδρονίκου σ΄ αυτή λέγω την εποχή και η εκκλησία της Αγίας Μαρίας έκτισε με δικά της έξοδα Παρθεναγωγείο στην αυλή της ομώνυμης εκκλησίας με πρώτη δασκάλα την Πολυξένη Παπαζαχαρίου από την Κυθρέα, μια

δυναμική δασκάλα που δίδαξε για χρόνια στα σχολεία της Κωμόπολης μας και είχε τελειώσει το Παρθεναγωγείο Φανερωμένης που είχε κτισθεί το 1860.

Ταυτόχρονα με τα πιο πάνω σχολεία κτίσθηκε και το σχολείο της Χαρδακιώτισσας με έξοδα της εκκλησίας Παναγίας Χαρδακιώτισσας και με πρώτο δάσκαλο τον Κ. Παπαδόπουλο που καταγόταν από την Κωνσταντινούπολη. Κατόπι δίδαξε σ΄ αυτό ο Σαμουήλ ο γνωστός στο Παγκύπριο που ίδρυσε κατόπι στη Λευκωσία την ομώνυμη ιδιωτική Εμπορική Σχολή. Στο σχολείο της Χαρδακιώτισσας μάλιστα εγένετο φρόντιση αγοριών και κοριτσιών παρά την πρόληψη που επικρατούσε τότε στην Κύπρο ενάντια στη μεϊκτή φρόντιση.

Ο Ιωσίας Σπένσερ, Άγγλος επιθεωρητής σχολείων, που είχε διορισθεί το 1879 το δεύτερο χρόνο της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο στην έκθεσή του για το σχολείο της Χαρδακιώτισσας γράφει: «Άκουσα δυο παιδιά να διαβάζουν Κύρου Ανάβαση» του Ξενοφώντος να την εξηγούν και να την τεχνολογούν. Τρία παιδιά στην επόμενη τάξη διάβαζαν, «Άγιον Χρυσόστομο» και επαναλάμβαναν κομμάτια από τη Γραμματική. Ένας μαθητής και μια μαθήτρια διάβαζαν «Γέρο Στάθη» και αποστήθιζαν την κατήχηση με τα συνηθισμένα λάθη. Δυο μαθητές και δυο μαθήτριες στην τετάρτη τάξη διάβαζαν τον «Καλό Πατέρα». Τρία παιδιά της όγδης τάξης διάβαζαν από την κατήχηση και την ιστορία του Ευαγγελίου. Τα υπόλοιπα ήταν παιδιά μικρά με κατώτερα μαθήματα και διαιρούσαν σε τέσσερις τάξεις».

Ο Σπένσερ γράφει παρόμοιες ευνοϊκές κρίσεις και για το σχολείο του Αγίου Ανδρονίκου, όπως σ΄ εκείνο της Χαρδακιώ-

τισσας. Αναφέρει ακόμη πως και τα δυο σχολεία ήταν αλληλοδιδαχτικά και κάθε μαθητής πλήρωνε 60 γρόσια το χρόνο. Αυτά σύμφωνα με το Λοίζο Φιλίππου στο σύγγραμμά του «Τα Ελληνικά Γράμματα εν Κύπρω».

Η Κυθρέα με τα περίχωρα έφθασε εποχή που αριθμούσε πέραν από 30 δασκάλους, αριθμός υψηλός για την περιοχή αφού επί Παγκύπριας κλίμακος όλοι οι δάσκαλοι δεν υπερέβαιναν τους 600.

Από τους 112 τιμωμένους σήμερα δασκάλους μας αναφέρω τους πιο κάτω:

1. Την Ελένη Χρήστου που για σειρά χρόνια διύθυσε το Παρθεναγωγείο Φανερωμένης από το οποίο αποφοιτούσαν οι δασκάλες της Κύπρου.

2. Το Στυλιανό Αθανασιάδη και Μιχαήλ Ανδρόνικο που και οι δυο τους προήχθησαν σε επιθεωρητές Σχολείων Στοιχειώδους επί Αγγλοκρατίας και διέγραψαν παρελθόν για την πολυμέρεια των γνώσεων τους και τη δεινότητα τους στην Ελληνική Γλώσσα.

3. Τον Ανδρέα Καραγιώργη που προήχθηκε σε επιθεωρητή Στοιχειώδους πολύ νέος και αφυπηρέτησε από τη μοναδική θέση Γενικός Επιθεωρητής Στοιχειώδους. Σήμερα είναι μέλος της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας.

4. Το Πέτρο Στυλιανού και Θάσο Σοφοκλέους και Χρίστο Λογγίνο που μπήκαν από τους πρώτους στις φάλαγγες της ΕΟΚΑ και συνέβαλαν αξιόλογα στον επικό αγώνα του '55-'59 που χάρισε την απελευθέρωση της Κύπρου μας από τους Άγγλους. Οι δυο πρώτοι συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν σε πολυετή φυλάκιση και

μεταφέρθηκαν στις φυλακές της Αγγλίας να εκτίσουν την ποινή τους. Ο Χρίστος Λογγίνος συνελήφθη και κρατήθηκε παραπάνω από 2 χρόνια στα κρατητήρια και παύθηκε από τη θέση Διευθυντή Δημοτικών Σχολείων. Με τη λήξη του αγώνα απελευθερώθηκαν και οι τρεις τους και ο Χρίστος Λογγίνος αποκαταστάθηκε στη θέση του. Ο Πέτρος Στυλιανού είναι σήμερα Δήμαρχος Έγκωμης και ο Θάσος Σοφοκλέους σήμερα είναι βουλευτής του ΔΗΣΥ στην Βουλή των Αντιπροσώπων. Ο Χρίστος Λογγίνος είναι ανάμεσά μας σήμερα.

5. Τον Αθανάση Παπαϊωάννου που τέλειωσε το Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου και κατετάχθη στη Βρετανική Βασιλική Αεροπορία, στο τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου διωρίσθη αρχικά στην τότε μοναδική Τεχνική Σχολή Λευκωσίας και Βραδύτερο στην Παιδαγωγική Ακαδημία και αφυπηρέτησε από τη θέση: Διευθυντής Αεροδromίου Λάρνακας της Πολιτικής Αεροπορίας.

6. Τον Ανδρέα Παπαδόπουλο που εργάστηκε για σειρά χρόνια δάσκαλος και ύστερα από σπουδές στην Αγγλία διορίστηκε για δυο μόνο χρόνια καθηγητής στην Παιδαγωγική Ακαδημία. Αφυπηρέτησε από τη θέση μέλος της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας όπου εργάστηκε για 11 συνεχή χρόνια.

7. Τον Αντώνη Κυριακίδη (Κολλίτση), το Γιώργο Παπαδόπουλο και το Βαρνάβα Παπαναστασίου οι οποίοι ανταπεκρίθησαν στο κάλεσμα της μητέρας πατρίδας και πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στην απελευθερωθείσα Μακεδονία να διδάξουν τα Ελληνόπουλα τη μητρική τους γλώσσα.

8. Το Στέλιο Συκαλλιδη που τέλειωσε το Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου, διορί-

σθηκε για χρόνια δάσκαλος και αρχικά προήχθηκε σε Επιθεωρητή Νυκτερινών Επιμορφωτικών Κέντρων ύστερα υπεύθυνο Ακουστικοοπτικών μέσων και αφηγήρησε από τη θέση Εκπαιδευτή τηλεόρασης και Εκπαιδευτικό ραδιόφωνο.

Άθλος πραγματικά μπορούν να χαρακτηρισθούν τα επιτεύγματα των τιμωμένων εκπαιδευτικών μας αν αναλογισθούμε τις συνθήκες ανάμεσα στις οποίες έζησαν και έδιδαν. Απομακρυσμένες και απομονωμένες κοινότητες και ανύπαρκτη σχεδόν συγκοινωνία. Πρωτόγονα και ακατάλληλα σχολικά κτίρια και διδασκαλικές κατοικίες. Πενιχρά διδακτικά βιβλία και ανύπαρκτες σχολικές βιβλιοθήκες. Τέλεια, έλλειψη εποπτικών και διδακτικών μέσων. Απέραντη φτώχεια που περνούσε η Κύπρος μας. Πολλές φορές ο δάσκαλος είχε μπροστά του όχι μόνο υποσιτιζόμενα παιδιά αλλά και στερούμενα και αυτού του επιουσίου.

Ενάντια όμως σ' αυτές υπήρχε ο υπέρμετρος ενθουσιασμός, ο ένθερμος ζήλος των διδασκόντων να μάθουν γράμματα τα Ελληνόπουλα της Κύπρου. Υπήρχε παράλληλα η βαθειά πίστη των γονιών πως τα γράμματα οδηγούν σε ανώτερη ποιοτική ζωή.

Με τα γράμματα φωτίζεται ο νους, απαλύνεται η καρδιά, ο άνθρωπος γίνεται πραγματικά άνθρωπος, φεύγει η αγροικία από τη ζωή και γεμίζει με συναισθήματα υψηλά και ιδεώδη.

Κατά δε την εποχή του κρυφού σχολείου που όλα τα σκίαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά υπήρχε η προσδοκία της απελευθέρωσης. Υπήρχε η αναλλοίωτη πίστις του Κοραή και του Φεραίου ότι

«Όταν τα φώτα λάμπωσι η δουλεία εξ ανάγκης πρέπει να παύσει».

Μα και η νεότερη γενιά της Κυθρέας δεν υπέρβησε των προγόνων σε αγάπη και ζωηρό ενδιαφέρον για εξύψωση της εκπαίδευσης στην περιώνυμη Κωμόπολη μας. Έτσι το 1969 με την αποκέντρωση των Γυμνασίων έσπευσαν από τους πρώτους και ίδρυσαν το Γυμνάσιο Κυθρέας που συγκεντρώνει πάνω από 300 μαθητές των δυο φύλων με δυο κύκλους σπουδών Πρακτικό και Οικονομικό. Έτυχε αναγνώρισης μέχρι της πέμπτης τάξης από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας, χωρίς να αναγνωρισθεί πλήρες εξατάξιο Γυμνάσιο γιατί ανέκοψε τη λειτουργία του η εισβολή του Αττίλα του 1974.

Να ευχηθούμε να λυθεί το Κυπριακό με αίσια λύση και να γιορτάσουμε παρόμοιες πνευματικές εκδηλώσεις στην πανέμορφη μας Κυθρέα που τόσο λαχταρήσαμε.

Πριν εγκαταλείψω το βήμα ευχαριστώ την έντιμη Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού που ευτυχίσαμε να την έχουμε σήμερα μαζί μας, τον κ. Δήμαρχο Αγλαντζιάς που μας παραχώρησε την αίθουσα για την εκδήλωσή μας, την Κεντρική Διεύθυνση της Ελληνικής Μεταλλευτικής Εταιρείας για την προσφορά τους τον κ. Ζήνωνα Σεβέρη για τη χρηματική του εισφορά στο Σωματείο, που μας συγκίνησε βαθύτατα και όλους εσάς που τιμήσατε με την παρουσία σας την εκδήλωσή μας και σ' όσους συνέβαλαν στην επιτυχία της.

Να ευχηθούμε την αιώνια μνήμη των τεθνεώτων εκπαιδευτικών και ευτυχή μακρότητα ημερών στους ζώντας.